

สื่อสารความเสี่ยง

โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชน (Com Med Sci)

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 6 ขอนแก่น 400/2 ถนนหน้าศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทร 043-240800

การปนเปื้อนโลหะหนักในผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาขึ้นทะเบียนตำรับยาแผนโบราณ เกี่ยวกับมาตรฐานการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์และโลหะหนัก กำหนดปริมาณการปนเปื้อนของโลหะหนัก ได้แก่ สารหนู (Arsenic) ไม่เกิน 4 มิลลิกรัม/กิโลกรัม แคดเมียม(Cadmium) ไม่เกิน 0.3 มิลลิกรัม/กิโลกรัม และตะกั่ว (Lead) ไม่เกิน 10 มิลลิกรัม/กิโลกรัม อันตรายจากการได้รับโลหะหนักทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวเข้าสู่ร่างกาย อาจสูงจนถึงแก่ชีวิตได้ สารหนู เป็นอันตรายต่อระบบทางเดินอาหารและหลอดเลือดหัวใจ ระบบประสาทส่วนกลาง กดการทำงานของไขกระดูก ทำให้เม็ดเลือดแดงแตกง่ายเกิดภาวะตับโต เพิ่มความเสี่ยงของการเป็นมะเร็งที่ปอด กระเพาะปัสสาวะ และไต แคดเมียมเป็นอันตรายต่อไต ทำให้กระดูกผุกร่อน และเป็นสาเหตุของมะเร็ง และตะกั่วเป็นอันตรายต่อสมอง ระบบประสาทและไขสันหลัง โรคโลหิตจาง ทำให้ความจำเสื่อม ทำให้การทำงานของไตล้มเหลว ทั้งนี้มีข้อมูลเผยแพร่จากรายงานและผลการวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการปนเปื้อนโลหะหนักในผลิตภัณฑ์สมุนไพร อย่างต่อเนื่อง ดังข้อมูลในตาราง

พ.ศ.	2545 ⁽¹⁾	2547 ⁽¹⁾	2549 ⁽²⁾	2551 ⁽³⁾	2553 ⁽⁴⁾	2554 ⁽⁵⁾
จำนวนที่ตรวจ (ตัวอย่าง)	55	250	17	86	30	130
จำนวนตัวอย่างที่พบแคดเมียมไม่เข้ามาตรฐาน	14	1	7	12	-	8
จำนวนตัวอย่างที่พบตะกั่วไม่เข้ามาตรฐาน	-	3	-	34	2	-
จำนวนตัวอย่างที่พบสารหนูไม่เข้ามาตรฐาน	3	2	-	-	-	1
จำนวนตัวอย่างที่พบแคดเมียมและตะกั่วไม่เข้ามาตรฐาน	-	-	-	8	-	-
จำนวนตัวอย่างที่พบแคดเมียมและสารหนูไม่เข้ามาตรฐาน	1	-	-	-	-	-
จำนวนตัวอย่างที่พบตะกั่วและสารหนูไม่เข้ามาตรฐาน	1	4	1	-	-	-
รวมไม่เข้ามาตรฐาน (ตัวอย่าง) (ร้อยละ)	19 (34.54)	10 (4.00)	8 (44.44)	54 (62.79)	2 (6.67)	9 (6.92)

- หมายเหตุ :
- (1) ข้อมูลจากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงใหม่
  - (2) ข้อมูลจากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์นครราชสีมา
  - (3) ข้อมูลจากสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
  - (4) ข้อมูลจากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 1 (ตรัง)
  - (5) ข้อมูลจากเครือข่ายศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ทั้ง 14 แห่ง และสถาบันวิจัยสมุนไพร

จากข้อมูลข้างต้น ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันของข้อมูล ซึ่งมีสาเหตุจากหลายปัจจัย เช่น แหล่งตัวอย่าง ชนิด ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง วิธีการตรวจ แต่จะเห็นได้ว่า ปัญหาการปนเปื้อนโลหะหนักในผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยังถูกพบอย่างต่อเนื่อง จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ภาคส่วนที่ต้องใส่ใจร่วมแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง การแก้ไขตัวอย่างที่ปนเปื้อนด้วยโลหะหนักทำได้ยาก ควรเน้นไปที่การป้องกัน โดยเริ่มต้นจากการใช้วัตถุดิบที่ปราศจากการปนเปื้อนหรือมีการปนเปื้อนน้อยที่สุด ซึ่งวัตถุดิบดังกล่าวได้มาจากการปลูกในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีการปนเปื้อนหรือมีการปนเปื้อนน้อยไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ อากาศ รวมถึงปุ๋ยหรือสารเคมีอื่นๆ ต่อมาเป็นการหลีกเลี่ยงและป้องกันการปนเปื้อนในขบวนการผลิตท้ายที่สุดเป็นการควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบ เพื่อคัดกรองผลิตภัณฑ์ที่มีการปนเปื้อนออกไป ที่สำคัญคือผู้บริโภคควรต้องระวังป้องกันตนเอง ให้ปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์ที่มีอันตราย เช่น ไม่ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์จากการบอกต่อ การโฆษณาชวนเชื่อ ควรเลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่น่าเชื่อถือ มีฉลากแสดงรายละเอียดครบถ้วน ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีประโยชน์ และเผยแพร่สู่ผู้บริโภคให้รู้เท่าทัน

XXX

กันยายน 2554